

Warszawa 15 09 2024

Prof.dr hab. Maria Pomianowska
Akademia Muzyczna im.Krzysztofa Pendereckiego
w Krakowie

Recenzja w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora pani mgr Xiaoran Bu

Zleceniodawca:

Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina
00 368 Warszawa ul.Okólnik 2

Sylwetka kandydatki:

Xiaoran Bu to chińska pianistka. W wieku pięciu lat rozpoczęła naukę na tradycyjnym chińskim instrumencie smyczkowym erhu. Rok później zaczęła uczyć się gry na fortepianie. Po ukończeniu studiów licencjackich z muzykologii na Hebei Normal University w Chinach w 2014 roku wyjechała do Włoch. Ukończyła tam studia magisterskie w zakresie gry na fortepianie solowym i fortepianie zespołowym u prof. Gisella Gori i prof.Marco Podestà. W lutym 2020 została przyjęta na UMFC w celu podjęcia studiów doktoranckich w zakresie kameralistyki fortepianowej pod kierunkiem prof. Roberta Morawskiego.

Dorobek artystyczny:

Brała udział w wielu konkursach muzycznych.

Poniżej najważniejsze wyróżnienia :

- marzec 2015 roku : I nagroda Zespołu Barokowej Muzyki Kameralnej na *Międzynarodowym Festiwalu Muzycznym we Florencji*;
- maj 2017 :I nagroda w kategorii Fortepian Solo na *11 Konkursie Młodych Muzyków im. Jana Langosza we Włoszech*;
- maj 2018 : I nagroda Zespołu Muzyki Kameralnej na *8 Konkursie Młodych Muzyków Val di sole we Włoszech* oraz I nagroda Zespołu Muzyki Kameralnej na *12 Konkursie Młodych Muzyków im. Jana Langosza we Włoszech*;
- luty 2019 : I nagroda w dziedzinie muzyki kameralnej (wokal – fortepian) *8 Konkursie Młodych Muzyków Włoskich Città Di Massa*

Brała również udział w wielu koncertach. Między innymi :

-na placu Masitai w Rzymie w październiku 2014 r.

-ambasadzie Florencji w marcu 2015 r.(jako przedstawicielka studentów zagranicznych)

-w Letnim Festiwalu Muzycznym Giacomo Pucciniego jako pianistka współpracująca w Villa Paolina w sierpniu 2020 r.

Od lat uczestniczy w licznych kursach mistrzowskich, wykładach oraz próbach i spektaklach operowych. W październiku 2018 roku została zaproszona jako pianistka do współpracy ze znaną włoską mezzosopranistką Fulvią Bertoli do Chengdu w Chinach, aby wygłosić wykład na temat *Jak kształcić i rozwijać sztukę wokalną*.

W 2019 roku brała udział jako instrumentalistka w operach takich jak *Cambiale di Matrimonio* Rossiniego, *La bohème* Pucciniego w Giovanni Pacini Opera House (Pesha City, Włochy).

4 lutego 2024 r. wykonała operę *Lelisir d'amore* Donizettiego (partia fortepianu) w Henan Art Center w Chinach. W latach 2022-2023 współpracowała z dwoma włoskimi profesorami jako tłumacz języka chińskiego (terminologia muzyczna) i jako narrator w filmie wideo pt. *Historia muzyki zachodniej dla chińskich studentów*, która ukazała się we Włoszech w kwietniu 2023 r. W latach 2017-2020 pracowała w Konserwatorium Muzycznym w *La Spezia* we Włoszech. W latach 2021-2023 współpracowała z *UMFC* . Od 2020 roku pracuje w *Yixiang Art School* w Chinach. Od maja 2024 do chwili obecnej współpracuje jako pianistka z *National Center for the Performing Arts* w Chinach.

Ocena pracy doktorskiej

Praca doktorska pani mgr. Xiaoran Bu pt. *Przyczajony tygrys na erhu i orkiestrę kameralną Tan Duna. Aspekty wykonawcze w oparciu o transkrypcję autorki na erhu i fortepian* przygotowana pod opieką dr hab. Roberta Morawskiego, profesora *UMFC*, składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na nośniku elektronicznym oraz jego opisu w formie książkowej, stanowiących łącznie rozprawę pod wspomnianym tytułem, zgodnie z Ustawą z dnia 20 lipca 2018 roku, poz 1668, art. 190 pkt 2,3.

Dzieło artystyczne

Przedstawione dzieło artystyczne, to 3 kompozycje chińskiego kompozytora Tan Duna opracowane twórczo przez mgr. Xiaoran Bu, wzbogacone autorskimi kadencjami Kandydatki oraz improwizacjami artystów uczestniczących w nagraniach. Utwory wykonane zostały na fortepianie, chińskiej fideli kolanowej

erhu, altówce i tamburynie. Wszystkie partie fortepianowe oraz perkusyjne wykonuje Kandydatka, na erhu gra Zhang Shaopei a na altówce Julia Wawrowska.

W skład Dzieła Artystycznego wchodzi następujące kompozycje :

I. *Tan Dun Crouching Tiger Concerto*, składające się z 6 części

1. *Crouching tiger, hidden dragon*

2. *Through the bamboo forest*

3. *Silk road: encounters*

4. *Eternal vow*

5. *To the South*

6. *Farewell*

II. *Eight memories in watercolour* złożone z 8 części

1. *Missing moon*

2. *Staccato beans*

3. *Herdboy's song*

4. *Blue nun*

5. *Red wilderness*

6. *Ancient burial*

7. *Floating clouds*

8. *Sunrain*

III. *C-A-G-E fingering for piano*

Głównym motywem wyboru repertuaru było zaprezentowanie, prawie nieznanego w Polsce i nadal dość słabo eksploatowanego na świecie, twórczości chińskiego kompozytora Tan Duna. Cechą charakterystyczną jego dzieł jest niebanalna próba łączenia muzyki tzw. Zachodu z tradycją muzyczną Chin. Kompozytor należy do grona pionierów, którzy za pomocą koncertu na orkiestrę oddali temat sztuk walki, stanowiący dla Chińczyków zagadnienie ważne i na stałe wpisane w ich tradycję. Doktorantka z uwagi na swoje doświadczenia z grze na najpopularniejszym chińskim instrumencie smyczkowym erhu, włączyła go do nagrań znajdujących się w dziele artystycznym.

Trzeba pamiętać, że pierwszy utwór dzieła artystycznego pierwotnie był stworzony przez Tan Duna jako ścieżka dźwiękowa do filmu z udziałem orkiestry, wybranych chińskich instrumentów tradycyjnych (erhu, xiao, bębny etc) oraz wiolonczeli. Nieco później kompozytor przekształcił muzykę filmową na różne składy instrumentalne. Powstała w ten sposób sonata na fortepian i wiolonczelę, koncert na erhu i orkiestrę kameralną i inne mniej lub bardziej rozbudowane formy pierwotnej kompozycji.

Korzystając ze wszystkich wersji Doktorantka opracowała swoją własną, przeznaczoną na fortepian i erhu, zastępując niskobrzmiące zhonghu altówką a bęben daff dwoma rodzajami tamburynu. Dodatkowo Kandydatka tworząc własne opracowanie starała się oddać na fortepianie brzmienia instrumentów orkiestrowych. W ten sposób jej praca przyczyniła się do uwypuklenia walorów dźwiękowych instrumentu o którym wydaje się, że wiemy już wszystko. Dodatkowo Doktorantka dopisała własną kadencję. Włączyła dodatkowo do nagrań swoje autorskie pomysły na jednoczesną grę na fortepianie i na tamburynie oraz zrealizowała twórczo partię perkusji za pomocą eksperymentalnych technik gry we wnętrzu fortepianu, na jego obudowie czy na pulpicie.

Chcąc ukazać w szerszym aspekcie twórczość Tan Duna, oprócz kompozycji nawiązującej do tematu pracy doktorskiej *Crouching Tiger Concerto (Przyczajony tygrys-koncert)*, Doktorantka zaprezentowała dwa inne utwory na fortepian solo. Nie bez przyczyny na płycie CD usłyszeć można *Eight memories in watercolour Op.1. (Osiem wspomnień w akwareli Op.1)*. To dzieło stanowi bowiem podstawę dla ukształtowania się stylu twórczego Tan Duna. Zachowany jest tutaj charakter tradycyjnej muzyki chińskiej (skale pentatoniczne i ich pochodne) i słyhać echo melodii ludowych zasłyszanych w dzieciństwie przez kompozytora. Ciekawym doświadczeniem dla odbiorcy jest obecność zaprogramowanych przez kompozytora, dwóch rodzajów budowania napięcia w muzyce: chińskiego i europejskiego. Ostatni utwór Dzieła Artystycznego *C-A-G-E, fingering for piano (C-A-G-E palcówka na fortepian Op.1)* to dzieło dedykowane przez Tan Duna przyjacielowi. Był nim wielki kompozytor John Cage. *C-A-G-E, fingering for piano* to prawdziwa podróż w świat fortepianowego eksperymentu sprzed lat. Doktorantka gra w każdym rejestrze instrumentu, bawi się w relację cisza-dźwięk, zaskakuje słuchacza gwałtownymi i nieoczekiwanymi zmianami dynamicznymi, wszelkimi „zakrzywieniami” i „precjozami” dźwiękowymi inspirującymi słuchacza. Do tego dochodzą jeszcze dźwięki pozamuzyczne.

Zarejestrowane na płycie CD utwory wymagały od Doktorantki wirtuozowskiego opanowania instrumentu. Pani mgr Xiaoran Bu gruntownie przemyślała stronę sztuki wykonawczej, stosując autorskie techniki gry. Wysłuchane dzieła udowodniły, że wpływają na kształtowanie wyobraźni, wrażliwości na dźwięk oraz umiejętności poszukiwania i realizacji nowych niuansów sonorystycznych w grze. Na polskim rynku muzycznym to Dzieło Artystyczne posiada charakter eksperymentalny jak również odkrywczy i motywujący do dalszych poszukiwań.

Jedna sprawa związana z wykonaniem wszystkich utworów mnie zastanowiła. Zauważyłam, że Doktorantka często sięga po ekstremalne efekty dynamiczne.

Chwilami dźwięk fortepianu przy grze bardzo głośnej zdaje się być przesterowany. Może to być nawiązanie do tradycji chińskiej szczególnie instrumentów szarpanych takich jak chociażby guzheng w których stosowanie dźwięków przesterowanych, czasami trudnych dla „ucha słuchacza” jest normą i ma wzmocnić ekspresję utworu. Jeśli to zabieg celowy to osiągnął swój cel wywołując mocne estetyczne odczucia.

Opis rozprawy doktorskiej jest przygotowany na dobrym poziomie artystycznym, treść pracy doktorskiej odpowiada tematowi określoneemu w tytule.

Konspekt pracy przedstawia się następująco:

Wstęp

1. Erhu-pochodzenie i rozwój

1.1 Pochodzenie erhu

1.2 Rodzaje, konstrukcja i techniki gry na erhu

a) rodzaje erhu

b) konstrukcja erhu

c) gra na erhu

1.3 Chińska twórczość muzyczna na erhu

a) artyści ludowi

b) wykonawcy i nauczyciele gry na erhu

c) kompozytorzy

2. Chińskie skale ludowe-odmiany i warianty skali pentatonicznej

3. Tan Dun i jego muzyczny świat

3.1 Lata muzycznego wzrastania

3.2 okresy twórczy: fuzja chińskiej kultury i „zachodnich” technik kompozytorskich

4. Twórczość fortepianowa Tan Duna

4. *Eight memories in watercolour Op.1 (Osiem wspomnień w akwareli Op.1)*

4.2 *C-A-G-E fingering for piano (C-A-G-E palcówka na fortepian)*

5. Przyczajony tygrys, ukryty smok- ścieżka dźwiękowa filmu jako muzyczny pierwowzór koncertu

5.1 Fabuła filmu *Crouching tiger, hidden dragon*

(*Przyczajony tygrys, ukryty smok*)

5.2 Muzyczne wersje *Crouching tiger, hidden dragon*

(*Przyczajony tygrys, ukryty smok*)

5.3 Muzyka do filmu *Crouching tiger, hidden dragon*

(*Przyczajony tygrys, ukryty smok*)

6. Orkiestra a fortepian. Opracowanie wyciągu fortepianowego i aspekty wykonawcze na podstawie transkrypcji autorki.

6.1 I cz. *Crouching tiger, hidden dragon* (*Przyczajony tygrys, ukryty smok*)

6.2 II cz. *Through bamboo forest* (*Poprzez las bambusowy*)

6.3 III cz. *Silk Road: encounter* (*Jedwabny szlak: spotkania*)

6.4 IV cz. *Eternal Vow* (*Wieczyste przyrzeczenie*)

6.5 V cz. *To the South* (*Na południe*)

6.6 VI cz. *Farewell* (*Rozstanie*)

Zakończenie

Bibliografia

Załącznik nutowy wyciągu fortepianowego w opracowaniu Doktorantki.

Przedstawiona rozprawa jest bardzo obszerna i szczegółowa, dotycząca nagranych dzieła artystycznego. Praca posiada właściwą strukturę, treść kolejnych rozdziałów jest uzasadniona, zachowane są proporcje pomiędzy poszczególnymi częściami pracy. Praca ujmuje podjętą problematykę w odniesieniu do stopnia zaawansowania wiedzy oraz doświadczeń instrumentalnych.

W pierwszym rozdziale Doktorantka opisuje instrument chiński erhu, jego historię, budowę, konotacje kulturowe, technikę gry, repertuar oraz wybitnych artystów związanych z instrumentem. Zabrakło mi tu bardziej precyzyjnych informacji na temat pochodzenia erhu. Na str.6 rozprawy opisu jest informacja, że instrument powstał w czasach dynastii Sui i Tang. Warto byłoby wspomnieć, że idea gry smyczkiem, do czego skłania się większość świata naukowego najprawdopodobniej powstała w Azji Centralnej. Zarówno do Europy jak i do Chin przywędrowała ona z zewnątrz. (Transoksania i Chorasana). Chińskie źródła pomocne w poszukiwaniu śladów ojczyzny techniki smyczkowania (księga *Yuanshin*) wskazują na niechińskie pochodzenie chordofonów smyczkowych.

W drugim rozdziale poznajemy skale pentatoniczne nieodłącznie związane z chińską muzyką tradycyjną, którymi to skalami w swojej twórczości posiłkuje się kompozytor Tan Dun.

Trzeci rozdział to ukazanie sylwetki Tan Duna, czwarty analizę dwóch utworów fortepianowych kompozytora znajdujących się w dziele artystycznym. Piąty rozdział opisuje fabułę filmu *Przyczajony tygrys, ukryty smok*, ścieżkę dźwiękową oraz inne wersje utworu, które kompozytor stworzył w latach późniejszych.

Rozdział szósty to opis procesu tworzenia przez Doktorantkę autorskiego opracowania wyciągu fortepianowego, opis zagadnień związanych z nową koncepcją wykonawczą utworu Tan Duna. Pomaga on zrozumieć na jakie trudności natrafiła w swej pionierskiej pracy Kandydatka. To zapis fascynujących eksperymentów i przemyśleń w dziedzinie pianistyki.

Przedstawione eksperymenty stanowią ciekawą, twórczą interpretację dzieł Tan Duna. Dobór i wykorzystanie źródeł oraz materiałów bibliograficznych zrealizowane zostały w stopniu dobrym. Opis dzieła napisany jest poprawnym językiem.

Znalazłam kilka błędów stylistycznych oraz nieprecyzyjne opisy np.

Str. 47 przypis numer 78- „*Yangquin* jest również nazywany młotkowanym cymbałem.” Instrument *yangquin* to po prostu chińskie cymbały (chordofon na którym struny pobudza się do drgań za pomocą uderzania pałeczkami).

Str. 76, przypis nr.108. „*Xiao* to bardzo stary instrument ludowy ludności Han z pojedynczą lufą i pionowym dmuchaniem”

Xiao to flet prosty. Z uwagi na fakt ,że Doktorantka jest Chinką i nie zna języka polskiego takie błędy (bardzo mała ilość) nie przesądzają o jakości opisu dzieła.

Konkluzja

Reasumując stwierdzam, że Pani mgr. Xiaoran Bu jako artystka solista i kameralistka dysponując szeroką wyobraźnią i ciekawą szatą dźwiękową oraz elastycznością frazowania, swobodą w stosowaniu wyszukanych środków wyrazu, twórczo wykorzystwała swoje doświadczenia i zastosowała je w tworzeniu nowych interpretacji utworów Tan Duna. W moim odczuciu jej gra jest w stanie usatysfakcjonować wymagającego słuchacza. Jej działalność jako solisty i kameralisty jest ukierunkowana na promowanie muzyki chińskiego kompozytora Tan Duna, zaznajamianie odbiorców z brzmieniem tradycyjnych instrumentów chińskich. Doktorantka jako kameralistka rozwijająca się w swej dyscyplinie widzi cały czas nowe perspektywy. Doktorantka opisała i scharakteryzowała proces pracy nad utworami z perspektywy własnych doświadczeń oraz przedstawiła poszczególne problemy techniczne i wyrazowe. W świetle zgromadzonej i omówionej dokumentacji można stwierdzić, że pani mgr Xiaoran Bu wykazała się właściwą wiedzą teoretyczną oraz umiejętnościami do prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej a także udowodniła swój talent badawczy.

Rekomenduję szanownej Komisji pracę doktorską mgr. Xiaoran Bu złożoną z dzieła artystycznego oraz jego opisu jako autorską, ciekawą i wartościową pod względem merytorycznym do otrzymania stopnia naukowego doktora w dziedzinie Sztuk Muzycznych, w zgodzie z art.187 ust.1 i 2 ustawy z dnia 10.07.2018 r.